

Τὸ βαποράκι μας γοργοταξιδεύει πάνω ἀπὸ ὦρα στὴ μέση τῆς ὁλοπράσινης ζουγκφιάς. Δεξιὰ μας ἡ Ἀσία, ἀριστερά μας ἡ Εὐρώπη· βουτηγμένες στὸ πρᾶσινο κ' οἱ δύο καὶ σὰ διαμαντόπετρες τὰ παλάτια καὶ τὰ σπίτια, πλούσια καὶ περίμορφα δῶ, ταπεινά καὶ φτωχικά ἐκεῖ, ἄλλου πυκνοχτισμένα κι ἄλλου ἀριοχτισμένα καὶ κάπου κάπου καὶ σὲ περήφανη μοναξιά ὑψωμένα—διχμαντόπετρες ὅλα πού ὁμορφάζουν περισσότερο τὸν πεντάμορφο Βόσπορο καὶ σὲ κάνουνε νὰ πιστεῖς πὼς ὄνειρεύσαι· ταξιδεύοντας ἢ ταξιδεύεις σὲ ὄνειροκαμωτές, καὶ ἡσκιοκατοίκητες χώρες.

Ἔτσι λέγεται τοῦτο τὸ μέρος, ἔτσι κείνο. Μὰ τί μὲ νιάζει; Ὄνόματα δὲ θὰ θυμηθῶ, δὲ μοῦ χρειάζονται. Εἰκόνας βλέπω κι ἀνασπίνω ὁμορφιά. Νὰ τί παίρνω ἀπὸ τὸ Βόσπορο καὶ τί πάντα θὰ θυμάμαι.

Θὰ θυμάμαι καὶ τὴ σημάια μας. Τὴν καμάρωσα στὴν πρύμη μιανῆς ἀτμοβαρυούλας πού γοργόκιζε τὰ Βοσποριανὰ νερά.

— Εἶναι ὁ πρέσβης μας μέσα! κάποιος εἶπε.

Ἡ καρδιά μου ἀναφτερούγιασε καὶ πίστεψα γιὰ μιὰ στιγμή τὸ Βόσπορο δικό μας. Στὰ ὄνειρα κανεὶς εὐκολὰ παίρνει κείνο πού τᾶρέσει.

Ἀπὸ τὰ Θεραπιά—ἔτσι, θαρρῶ, λεγότανε τὸ μέρος πού ἀράξαμε—εἶδα τὰ Καθκικα καὶ τὸ ἀνοιγμα πρὸς τὴ Μαύρη Θάλασσα. Ὁ οὐρανὸς εἶτανε συννεφιασμένος, φιλόδρεχε, καὶ ἡ θάλασσα μαύρη μού φάνηκε. Μοῦπανε πὼς τὰ νερά της εἶναι πράσινα. ἴσως ἄλλοτε, πού ἐλπίζαμε ἀπὸ καὶ νὰ κατεβεῖ ὁ λυτρωτὴς τοῦ Γένους μας. Τώρα γιὰ μᾶς τοὺς Ρωμίους δὲν μπορεῖ παρὰ μαύρα νᾶναι τὰ νερά της, ἀφοῦ περιβρέχουμε Βουργάρικα καὶ Ρουμάνικα ἀκρογιαλίες κι ἀφοῦ ἀπὸ καὶ θὰ κατεβεῖ μιὰ μέρα ὁ Σλαῦος, πού θὰ κοιτάζει νὰ καταπιεῖ τὴ φυλή μας.

*

Στὰ Θεραπιά μού δείχνανε καὶ τὸ Ροβέρτειο Σκολεῖο. Ὁμορφο καὶ μεγαλόπρεπο χτίριο, χτισμένο σὲ φήλωμα καὶ περιτριγυρισμένο ἀπὸ πεῦκα. Τὸ εἶδα στὰ Θεραπιά, μὰ τὸ γνώρισα στὸ βαποράκι μου, γυρίζοντας στὴν Ἑλλάδα, γιατί ὅλ' ἡ πρώτη θέση εἶτανε πιασμένη ἀπὸ μαθητὰδες του, Ρωμιόπουλα ὅλα, ἀπὸ τὴν Κεφαλονιά, τὸ Θιάκι, τὴν Πάτρα κι ἀπὸ ἄλλες πολιτείες. Εἶταν καὶ δύο τρία Τουρκάκια, μὰ τᾶψίσαμε στὰ Δαρδανέλλια. Κ' ἔτσι σ' ὅλο τὸ ταξίδι μας εἶχαμε συντροφιά τοὺς Ρωμίους «Ροβέρτηδες», καθὼς τοὺς βόρτισε ὁ καμαρότος.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Μὰ ἴσως ἀκόμη πιὸ ἐλπεινὸ νὰ θεωρᾷ ἔτσι, στὴν τραπέζια της τὴν ἀγαπημένη, ὅπου καθότανε σὲ μιὰ γωνιά καὶ προσπαθοῦσε κατὶ νὰ τσιμπήσῃ, ἐναντιωμένους, ξένους τὸν ἔκανε πρὸς τὸν ἄλλον, ἀκοίταχτους καὶ βουβούς, τὸ λατρεμένο τὸν ἀφέντη καὶ τὸ κανακάρικο τὸ πικιδί της. Τέτοια ἡ ζωὴ. Κάποτε, ὅπως κι ἂν τὰ βολέψῃς τὰ πράματα, γυρίζουνε σὲ κακό. Πολεμοῦσε ὁ Ἀντρέας νὰ λαλῇ δυνατὰ, νὰ ῥητορέβῃ, σὰν καὶ πρῶτα, πότε μὲ τὴ Μοιρίτα, πότε μὲ τὴν Ἄννα, πότε νὰ χωρατέψῃ καὶ τὴν Κατινούλα. Δὲν τὸ πετύχαινε πάντα ἢ ὅσο κι ἂν τὸ πετύχαινε, ἡ λύπη συχνά, μ' ὅλα τὰ λόγια καὶ μ' ὅλα τὰ γέλια, σταλιές σταλιές γεμίζει τὴν καρδιά μας. Μὰ στὸν ἀθρώπινο τὸν ὀργανισμό

*] Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

Τὸ βράδι στὸ τραπέζι οἱ Ροβέρτηδες μᾶς μιλήσανε μὲ ἀγάπη καὶ μὲ περηφάνια γιὰ τὸ σκολεῖό τους. Σπουδάζουνε στὸ Ἀμερικάνικο αὐτὸ σκολεῖο Εὐρωπαῖοι, Τούρκοι, Ἀρμένηδες, Ὀδριαῖοι. Σπουδάζουνε καὶ Βουργάροι. Οἱ δικοὶ μας καμιά ἐννενηνταριά. Οἱ Βουργάροι, σαράντα πέντε κάτου ἔχουνε Σύλλογο οἱ δικοὶ μας καὶ μαζώνουνε καὶ κάμποσες λίρες πού τις στέλνουν κάθε χρόνο στὸν Ἑθνικὸ Στόλο. Ἔχουν κ' οἱ Βουργάροι τὸ Σύλλογό τους. Καὶ πιάνουνται οἱ δικοὶ μας μὲ τοὺς Βουργάρους καὶ βρίζονται καὶ τίς παίζουν καὶ καμιά φορὰ. Κ' ἔτσι ζοῦνε μέρα νύχτα μὲ τὸ Βουργάρο καὶ τὸν γινώρουν καὶ μαθαίνουνε νὰ τὸν μισοῦνε. Πού ξέρεις καὶ δὲν ξεπεταχτεῖ καμιά μέρα ἀπὸ τὸ Ροβέρτειο κανένας καινούριος Ἄγρας!

Ἐνὰ Πατρινόπουλο, ὁ Ἀναγνωστόπουλος, πούναι καὶ πρόεδρος στὸ Σύλλογό του, μᾶς εἰδείξε ἕνα λεβεντινὸ συμμαθητὴ του, τὸν Ὀρλώφ, καὶ μᾶς δηγήθηκε πὼς κάπια μέρα ἐπίασε ἀπὸ τὸ γυμνάσιον, μέσα στὸ μάθημα, τὸ Βούργαρο δασκάλό τους—γιατ' ἔχει κ' ἕνα δὺ Βουργάρους δασκάλους τὸ Σκολεῖο—καὶ τὸν ταπείνωσε μπροστὰ σ' ὅλους τοὺς συμμαθητὰδες του γιατί, σὰ Βούργαρος, ἔβριζε δολιμένα τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ὀρλώφ, πούχει λεβέντικη κορμοστασιά μὰ καὶ ψυχὴ κοριτσιού, ἀλούγοντας τὴ δῆγηση τοῦ συμμαθητῆ του, κάρφωσε τὰ μάτια του στὸ πιάτο του, τὸ γιομάτο κεράσια, καὶ κοκκίνησε σὰν κι αὐτὰ.

Βγάζουν κ' ἐφημερίδα οἱ Ρωμιοὶ Ροβέρτηδες, γραμμένη μὲ πολὺγραφο καὶ τὴ λένε «Τὰ νέα τοῦ Ροβέρτείου». Μοῦ δώσανε δὺ τρία φύλλα καὶ τὰ δίδα. Εἶναι γραμμένη πέρα πέρα στὴν καθαρεύουσα καὶ μιλάει τὸ περισσότερο γιὰ ἐθνικὰ ζητήματα. Ἔχει καὶ μιὰ σάτυρα ἐξυπνη γιὰ τὸ Βούργαρο δασκάλό τους.

— Δὲ σὰς δίνουνε κι ἄρθρα γραμμένα στὴ δημοτική; ρώτησα τὸν Ἀναγνωστόπουλο.

— Μᾶς δίνουνε μὰ δὲν τὰ τυπώνουμε.

— Γιατί;

— Μαλλιάρη θὰ τὴν κάνουμε τὴν ἐφημερίδα μας;

Κρίμα τέττα παληκάρια, πού σπουδάζετε στὴν Τουρκιά, σὲ γίς πού εἶταν ἄλλοτε δική μας, καὶ ζεῖτε τόσο σιμά στὸ Βούργαρο—κρίμα, παληκάρια, νὰ βρίζετε τὴ γλώσσα μας πού θᾶναι μιὰ μέρα τὸ φοβερώτερο ὄπλο μας, καὶ πού θὰν τὸ τρέμει κι αὐτός ὁ Βούργαρος. Κρίμα!

Κάποιος ταξιδιώτης, μεθυσμένος ἀπὸ τὰ λόγια τῶν παιδιῶν, μᾶς ἔλεγε τᾶλλο πρῶτὸ πὼς θᾶταν εὐτύχημα ἕνα τέτιο σκολεῖο νὰ βρίσκοτανε στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ μποροῦνε περισσότερα Ρωμιόπουλα νὰ πηγαίνουνε σ' αὐτὸ καὶ νὰ μορφώνονται.

Ὅχι. Καλὰ βρίσκεται στὴν Τουρκιά. Ὁ ἀγέρας τῆς σκλαβιάς εἶναι ὁ καλύτερος δασκαλὸς γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ ὁ Βούργαρος συμμαθητὴς τὸ δυνατότερο κεντριστήρι. Ἄν εἶταν τὸ Σκολεῖο στὴν Ἑλλάδα, δὲ θᾶρχόντουσαν ποτὲ Βουργάροι νὰ σπουδάζουνε σ' αὐτό. Καὶ νὰν τὸ ξέρετε· ἐννενηντα Ρωμιόπουλα νὰ γνωρίζουν κάθε χρονιά τὸ Βούργαρο, νὰν τὸν μελετᾶνε ἀπὸ σιμά, καμιά φορὰ καὶ νὰν τὸν γροθοκοπάνε, εἶναι μεγάλο κέρδος γιὰ τὸ ἔθνος, μεγαλύτερο ἴσως κι ἀπὸ ἕνα καινούριο ἀντιτορπιλικό.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελευτᾷ)

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Ἑλισαίου Γιαννίδη
«Γλῶσσα καὶ ζωὴ» πού τυπώ-
νεται σὲ λίγο.) *

Ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ συστήματός μας εἶναι γνωστός. Εἶναι ἡ σημερινή μας γλωσσικὴ κατάσταση, πού τὴν ἐκθέσαμε λεπτομερῶς στὰ προηγούμενα κεφάλαια. Εἶναι ἡ ἀχρηστία τῆς καθαρῆς λέξης στὸν κοινὸ διάλογο καὶ στὸν κύκλο τῶν αἰσθημάτων. Εἶναι ἀκόμη τὸ γεγονός, ὅτι ὁ νέος τελειώνοντας τις ἐγκυκλοπαιδικὰς του σπουδὰς δὲν μπορεῖ σ' αὐτὴν τὴ γλῶσσα νὰ ἐκθέσῃ κάθε σκέψη του ἐλεύθερα, ἀβίαστα, φυσικά· καὶ ὅτι, καὶ σ' ἐκεῖνον ἀκόμη τὸν κύκλο ὅπου ἔμαθε πραγματικῶς νὰ τὴ μεταχειρίζεται, μόνο μὲ τὴν προσήλωσιν τῆς προσοχῆς κατορθώνει νὰ ἀποφεύγῃ τὰ λάθη. Ἀρκεῖ νὰ θέλῃ κανεὶς, γιὰ ν' ἀκούσῃ ἀπὸ μορφωμένους ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ ἐπίσημα βήματα: οἷνες καλλιερῶσι, αἱ διάφοροι ὀπαι, αἱ ἀκύναι, θὰ ἦτο καλὸν ἂν ἐγένετο μιὰ δοκιμὴ, χάρει ἄκρας ὑγείας, δὲν ἀεῖζει ἀναγραφῆς κἄν, συντάσσεται πρὸς τὴν γνώμην, θὰ ἐισώπει, εἰς τὸ δοχεῖον τοῦτο εἰσυγόμεν, ἂν δὲν ἀπέθνησκε θὰ προήγαγε τὴν ἐπιστήμην, χρῶμεθα τοῦ φαρμάκου,....

Ἰδοὺ καὶ γραπτα:

«Μετέβη παρὰ τῇ Γ. Προξενίῳ»

*] Ἡ ἀρχὴ του στὸ 251 φύλλο.

τὰ καθέκαστα συγκρατιοῦνται, κ' ἡ λύπη στὸν ἄρρωστο φέρνει ταραχὰς πού ὁ γερὸς δὲν τίς γνωρίζει. Συναδερφώνονται οἱ πόνοι ἀπὸ συμπάθεια ἢ ἀπὸ λιγώτερη ἀντεξιά στὸ κορμὶ τᾶδυνατισμένο. Καθὼς εἶδαμε κιόλας, μοιάζει σὰ νᾶχη ψυχὴ δική της ἡ φύσικ, ψυχὴ φοβισμένη, πού ἄμα πᾶς κι ἀγγίξῃς πλάγι της κατιτίς, κλαίει καὶ δάφτη. Λοιπὸν πειράχτηκε ἡ Κατινούλα, τρεῖς βδομάδες καιρὸ πού βάσταζε τὸ βάσανο, ἴσα μὲ πού νὰ φύγῃ ὁ Πάβλος. Καὶ πειράχτηκε ἄδικα. Τίποτις ἀδιάφορο στὸν κόσμο δὲν ὑπάρχει. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι γινόμενος μιὰ καὶ ὥναι· ὁλοένα γίνεται καὶ γίνεται ἀπὸ τὰ παραμικρά. Τὸ εἶναι μας, τὰ παραμικρά τὰ ποτελοῦνε καὶ συντελοῦνε στὸ καλὸ ἢ στὸ κακό μας. Ἀχ! δίκιο εἶχε ὁ κανονικός ὁ Ἀντρέας. Ἐπρεπε, γιὰ νὰ ξετυλίγεται λίφτερα ἡ ζωὴ μας, ἐπρεπε νὰ πάψουνε τίς ἀτάξιες καὶ σιδηροδρόμοι καὶ παιδιὰ.

Δυὸ τρεῖς ὥρες δρόμο ἀπὸ τὴν Κερμαρία ξαπλώνεται καὶ βασιλεύει ἕνας κόρρος πελώριος, ἕνα λιμάνι τόσο βαθὺ πού μ' ὅλο του τὸ φάρδος καταντᾷ νὰ φτάνεται στενὸ ἔκκει μέσα χύνεται ἡ θάλασσα, μὲ τὸ ῥέμα πού ἀνεβαίνει. Ἀνεβαίνει λὲς ἀγάλλια γάλλια, σὰν τὸ βλέπει ἀπὸ τὰ κρογιάλια, καὶ καμιά φορὰ, ἕνα χωριότοπουλο, γιὰ νὰ παίξῃ, πᾶει ὡς τὸ

γιαλὸ κάτω κάτω, σὰν εἶναι ἀκόμη ἀθαλασσία καὶ δὲ γέμισε τὸ λιμάνι. Θέλει νὰ παρακολουθήσῃ τὸ κύμα, μὲ τὸ κύμα νὰ προχωρήσῃ βῆμα γιὰ βῆμα· στὴν ἀρχὴ, ἐφύκη κάπως ἡ δουλειά· περπατεῖ μοιάζει περπατᾶμενο καὶ τὸ κύμα· εἰπετα, τὸ κύμα τὸ πάντα σιγανό, τὸ κύμα γληγορίβει καὶ δὲν καταλαβαίνει ἀπὸ πού νὰ τοῦ ἐρχεται ἡ γληγοράδα, ἐπειδὴ κι ἀσαφὲς δείχνει· τραβίεσαι πίσω λιγάκι· τὸ κύμα σὲ προφταίνει· σηκώνεις τὸ πόδι σου πιὸ βίσιτικά, καταποδὶ σου καὶ τὸ κύμα· γυρᾷς ἄμμο· ξερὸ, νὰ πατήσῃς τὸ κύμα σου τὸν κόρρει· κάνεις ἕνα σάλτο, τὸ κύμα σε τριγυρίζει· φοβᾷσαι καὶ τρέχεις, τρέχει χειρότερο τὸ κύμα· τὸ κύμα καταπάνω σου ὀρμα, σὲ κυνηγᾷ, σὲ πλακώνει. Πρέπει νὰ βάλῃς τὰ δυνατὰ σου, νὰ γλυτώσῃς, γιατί τὴ δυνάμει του, τὴ μεγαλῆτερη ἀπὸ τὴ δική σου, τοῦ τὴν πολυπλασιάζει ὁλοένα ἡ στενὰδα τοῦ λιμανιοῦ.

Ἔτσι τώρα κι ὁ Ἀντρέας, ἀφ' οὗτο γυρίσανε στὸ Παισί, κύμα κύμα ἐμελλε νὰ δῇ, ἀννοιώθῃτα του, τὰ δυσάρεστα γύρω του νὰ φουσκώνουνε, τὸ ἕνα κατόπι ἀπὸ τᾶλλο, κρατώντας ἴσως κι ἀφτὰ τὴ δυνάμει τους ἀπὸ τὴ στενὰδα τῆς ζωῆς, πού σ' ἕναν ἄρρωστο εἶναι πάντα πιὸ περιορισμένη. Πρῶτα, ὑποφία δὲν πῆρε. Ἦθελε μόνο, ἄμα φτάσανε, νᾶχη κ'

«Ἐμπρός» 23 Ἀπριλίου 1904.
 «Ἐνισχυθεῖσων τῶν ἀγνημάτων»
 «Ἀθῆναι» 3 Μαΐου 1904, σελ. 3.
 «Ἐπὶ γαιῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ δημόσιον»
 «Ἐστία» 6 Αὐγ. 1904, σελ. 3, στ. 1.
 «Τῶν κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα μεταδάντων ἐν Περ-
 σίαις θιάσων» «Ἐστία» 25 Αὐγ. 1904,
 σελ. 1, στ. 5.
 «Ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν, οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει»
 «Ἐστία» 13 Νοεμβρ. 1904, σ. 3, στ. 1.
 «Ἀπωλέσθη κύβινος» ἴδιον μέρος, στ. 4.
 «Τὸν εἶχεν ἀπαγάγει ἀγνωστὸν πού»
 «Καιροί» 23 Νοεμ. 1904, σ. 4, στ. 1.
 «Τὰ θηρία ἀγνωστὸν πῶς ἐξαγριωθέντα»
 «Ἐστία» 21 Αὐγ. 05, σ. 2, στ. 1.
 «Ὁ Κουροπάτκιν ἐπικαλεῖται εἰρήνην»
 «Ἀθῆναι» 4 Μαρτ. 04, σ. 3, στ. 5.
 «Ὁ ναύαρχος Σκρὶνδλωφ μεταβαίνει ἐν Πετρο-
 πόλει» «Ἀκρόπολις» 18 Δεκ. 04, σ. 1, στ. 4.
 «Πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ σοβαρῶν μελετῶν,
 ὅπως τὰ ἀποτελέσματα εἰσὶν ἐπιτυχῆ»
 «Ἐμπρός» 3 Νοεμ. 04, σ. 1, στ. 5.
 «Τὴν ἐνέργειαν εὐρέων ἀνακρίσεων»
 «Ἐστία» 16 Ἀπρ. 05, σ. 3, στ. 1.
 «...προσκαλοῦνται οἱ κατέχοντες γραμματεῖα...
 νὰ παραδώσωσι ταῦτα εἰς τὸ Ταμεῖον...ἐπ' ἐπι-
 στροφῇ τοῦ παρ' αὐτοῖς καταβληθέντος τιμῆ-
 ματος».
 Δήλωση τῆς Βιομ. Τραπεζῆς, πὲρ πολλὰς ἐ-
 φημερίδας τῆς 30 Σεπτεμβρ. 1904.
 «Τὴν θρεπτικὴν ἀξίαν πάντων τῶν τροφῶν ἡμῶν»
 «Ἀθῆναι» 5 Ἀπρ. 05, σ. 4, στ. 2.
 «εἶχε ριφθῇ ἀγνωστὸν ὑπὸ τινων»
 «Ἐστία» 17 Ἰουνίου 06, σ. 1, στ. 2.
 «ὅστις πολλαχοῦ ἐξήρθη εἰς στιγμὰς τραγικότη-
 τος» «Ἐμπρός» 14 Μαρτ. 04, σ. 4, στ. 5.
 «Κάποια βρῦσι τῆς συνοικίας ἐκρέει ἰωδωφόριον»
 «Ἐστία» 28 Νοεμ. 04, σ. 4, στ. 2.
 «τὴν...συνέντευξιν, μεθ' ἧς περιεκόσμησε τὰς στή-
 λας αὐτῆς» «Σκρίπ» 7 Φεβρ. 06, σ. 2, στ. 5.
 «τὴν ἐμπιστοσύνην μεθ' ἧς περιέβαλεν αὐτήν»
 «Σκρίπ» 28 Μαρτ. 06, σ. 1, στ. 1.
 «Τοῦθ' ὅπερ ἀσυγχρότως κατακριτέον»
 «Ἀκρόπολις» 28 Ἀπρ. 06, σ. 1, στ. 3.
 «Ἐξελθὼν ἐν τῷ γραφείῳ»
 «Ἀκρόπολις» 1 Μαΐου 06, σ. 3, στ. 5.

«Ἐυχαρίστησε τὸ Ραίχσταγ διὰ τὰς ἐνδεικνυ-
 μένας συμπαθείας»

«Ἀθῆναι» 2 Μαΐου 06, σ. 3, στ. 4.
 «Ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ φαρμάκου ὑμῶν τελείας θε-
 ραπείας τῆς ἀδελφῆς μου εὐχαριστῶ πολὺ»
 «Σκρίπ» 2 Ἀπρ. 06, σελ. 3, στ. 4.
 «Ἐφ' ὅσον δὲν καθάρωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ
 ρύπου τοῦ τρόπου καθ' ὃν δέον νὰ πολιτευώμεθα»
 «Ἀθῆναι» 1 Ἰαν. 07, σ. 1, στ. 2.
 «...δὲν ἀποδεικνύει ἂν οἱ νεωστὶ νυμφευθέντες
 ζοῦν εὐτυχεῖς»

«Ἀθῆναι» ἴδ. φύλ. σ. 1, στ. 2.
 «...νὰ διαταράξωσι τὴν εἰρήνην, ἧς περὶ πολ-
 λοῦ ποιοῦνται...»

«Ἀθῆναι» ἴδ. φύλλο σ. 2, στ. 1.
 «Ἰδοὺ τὰ φάσματα τῶν μεγαλοφυῶν τῆς Ἐπο-
 ποιίας τοῦ 21, ὑπενθυμίζονται εἰς ἡμᾶς...»
 «Ἀθῆναι» ἴδ. φύλλο σ. 2, στ. 3.
 «...ἀπεφασίσθη, ὅπως ἐν τῇ περιπτώσει αἱ συ-
 ζητήσεις λήξουν προγενεστέρως, θὰ ἀρχίσῃ...»
 «Ἀθῆναι» ἴδ. φύλλο σ. 3, στ. 3.

Κάποιος θὰ πῇ πῶς αὐτὰ εἶναι ἀπλὲς ἀπροσε-
 ξίες, καὶ πῶς δὲν ἔχουν τὴν σημασίαν πού θέλω νὰ
 τοὺς δώσω. Γὰρ ἀπροσεξίες κ' ἐγὼ τὰ παραδέχομαι·
 δηλ. παραδέχομαι πῶς ἅμα προσέξουμε δὲν κάνου-
 με κανέναν ἀπ' αὐτὰ τὰ λάθη Ἀλλ' ὅταν ὁ ἄνθρω-
 πος μιλῇ μιὰ γλῶσσα φυσικὴ, καὶ μάλιστα δική
 του, δὲ χρειάζεται προσοχὴ γιὰ ν' ἀποφεύγῃ τὰ
 λάθη εἶναι ἀδύνατον νὰ ποῦμε π. χ. *σὸ δοχεῖο αὐ-
 τοῦ βάλλουμε ἀντὶ βάζουμε ἢ πῆγα σοῦ Γ. Προξε-
 νείου*, γιὰτὶ ἀγρυπνᾷ τὸ αἶσθημα μέσα μας καὶ μᾶς
 δίνει μιὰ γροθιά τῇ στιγμῇ πού κάνουμε τὸ λάθος.

Βέβαια θὰ ἤμουν ὑπερβολικὸς, ἂν ἔλεγα πῶς
 τάχα, ἐπειδὴ κάνουμε στοὺς δύο μῆνες μιὰ φορὰ ἓνα
 τέτοιο λάθος, ἄρα δὲν ἐμάθαμε τὴν καθαρεύουσα.
 Ὅχι, τὴν ἐμάθαμε, ἀλλὰ δὲν εἶναι γλῶσσα μας. Ση-
 μειώστε ὅτι αὐτὰ τὰ λάθη πέρασαν ἀπαρατήρητα
 ἀπὸ συγτάκτη, ἀπὸ στοιχειοθέτη, ἀπὸ διορθωτὴ καὶ
 ἀπὸ χιλιάδες ἀναγνώστες, γιὰτὶ εἶναι βέβαιο ὅτι καὶ
 ἀπ' αὐτοὺς λίγοι τὰ πρόσεξαν. Ἡ καθαρεύουσα μᾶς
 ἔχει χαλαρώσει τὸ αἶσθημα τῆς κυριολεξίας.

Τὸ μόνον πραγματικὸ αἶσθημα πού ὁδηγεῖ τὴν
 καθαρεύουσα εἶναι ἓνα αἶσθημα ἀρνητικόν: ὅτι δὲν
 πρέπει νὰ τὸ πῆς ἔτσι. Αὐτὸ συνοδεύει τὸν ἄνθρω-
 πο, ὥσπου νὰ τὸν βγάλῃ ἀπ' τὴ φυσικὴ του γλῶσ-
 σα, κ' ἐκεῖ, σὲ σύντομον, τὸν ἀποχωρετᾷ.

Ἄν ἐξακολουθοῦσαμε νὰ καταστρώνουμε περα-

δείγματα, ἐννοεῖται ὅτι δὲ θὰ τελειώναμε ποτέ. Ὁ-
 ρίστε κ' ἓνα διδακτικὸ βιβλίον πού ρωτᾷ «Ὅποια θὰ
 εἶναι ἡ τιμὴ τῆς ὁκάδος; Ὅποιας ὁκάδας ἐξ ἑκα-
 τέρου δέον νὰ λάβῃ; Ὅποιον τὸ ἐπιτόκιον;» Ὁ-
 ρίστε κ' ἓνα ἄλλο πού λέει: «Ἀγρὸς τις ἐσπάρη ἐκ
 σίτου...». Ἀκούστε κ' ἐκεῖνον τὸ γυμναστή πού
 διατάζει: «Διὰ τοῦ παραγγέλλματος αἶν» θὰ προ-
 βάλλετε τὸν δεξιὸν πόδα». Ἦθελε νὰ πῇ «μὲ τὸ
 παράγγελμα...». Ἀλλὰ ἐπειδὴ τὸ μὲ εἶναι χυδαῖο,
 πρέπει νὰ τὸ πῇ ἀλλοιότως, ἀδιάρροτο πῶς. Ἄν ἡ
 καθαρεύουσα ἦταν γλῶσσα του, θὰ ἔλεγε βέβαια
 «ἅμα τῷ παραγγέλλματι...». Ἐπειδὴ ὅμως λείπει
 τὸ αἶσθημα, ἐπειδὴ πελαγοδρομεῖ γλωσσικῶς, ἀρ-
 πάζει μιὰ πρόθεσιν, ὅποια ἐτύχε ἐμπρὸς του, καὶ τὴν
 καθίζει ἐκεῖ.

Ξέρω πού ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ φορτώσετε σὲ τὰ ἀ-
 τελὲς σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὅχι. Δὲ χρειά-
 ζεται κανένα σύστημα, οὔτε ἀτέλεις οὔτε τέλει, γιὰ
 νὰ μάθῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ λήῃ σωστὰ πῆγα σὸ σπῖτι
 μου ἢ πῆγα σὸ Προξενεῖο. Χρειάζεται μονάχα νὰ
 μὴν εἶναι ἡλίθιος καὶ νὰ ζῇ μὲ ἀνθρώπους πού μι-
 λοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα. Ὅταν ὅμως θέλετε νὰ τὸν
 μάθετε νὰ τὸ λήῃ σὲ κάποια ἄλλη γλῶσσα πού οὔτε
 σεῖς δὲν τὴ μιλεῖτε σωστὰ, τότε βέβαια θὰ σᾶς πῇ
 μετέβην παρὰ τῇ οἰκίᾳ μου, ἢ μετέβην ἐν τῇ οἰκίᾳ
 μου.

*

Τὰ συμπέρασματά μας εἶναι δύο:

1ο Ὅτι τὸ σχολεῖο δὲ θὰ κατορθώσῃ ποτέ ὡ-
 στε ἡ καθαρεύουσα νὰ γίνῃ γλῶσσα μας, καὶ ἄδικα
 περιμένουμε.

2ο Ὅτι ἡ καθαρεύουσα ἐμποδίζει τὸ σχολεῖο νὰ
 ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν του.

Ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη πού δὲν μπορεῖ
 τὸ σχολεῖο νὰ κάμῃ, καὶ εἶναι ἡ γλωσσικὴ ἐνοποίη-
 ση τοῦ ἔθνους. Καθὼς ξέρετε δᾶ, ἓνας ἀπὸ τοὺς
 σπουδαιότερους λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους μᾶς εἶναι ἀ-
 παραίτητη ἡ καθαρεύουσα, εἶναι πού χρησιμεύει γιὰ
 νὰ συνεννοοῦνται οἱ διάφοροι Ἕλληνες μεταξὺ τους.
 Ἐξάφνα ἂν εἴστε Ἀθηναῖοι τὸ πείραμα εἶναι πρό-
 χειρο. Παίρνετε ἓναν Ἀγχιαλίτη πρόσφυγα καὶ τὸν
 ρωτᾶτε: «Πηγαίνεις σὸ σπῖτι σου;» Θὰ σᾶς ἀ-
 παντήσῃ «Δὲ σᾶς ἐννοῶ, Κύριε». — «Μεταβαίνεις
 εἰς τὴν οἰκίαν σου;» «Ἄ μάλιστα, τῶρα σᾶς ἐν-
 νοῶ. Πηγαίνω δὲν ξέρω τί θὰ πῇ. Ἐμεῖς λέμε πα-
 γαίνω· μήπως ἄρα γε εἶναι τὸ ἴδιον;» Μυστήριον πολὺ
 μεγάλο, πῶς κατορθώνουν ἄνθρωποι ἐξυπνοὶ νὰ βρί-

εἶνα γιὰτὸν γιὰ τὴν Κατινούλα. Παρακαλεσε λοι-
 πὸν τὸ φίλον τοῦ τὸ Χαρικούρτη νὰ περάσῃ σπῖτι
 του μιὰ στιγμὴ, νὰ βῇ μιὰ ματιά καὶ νὰ τοῦ δώ-
 σῃ ὁδηγίαν, νὰ τοῦ πῇ τὸ νόμα καὶ τὴ διεύθυνση κα-
 νενὸς ἱκανοῦ συναδέσφου του, ἀφοῦ δὲν ταίριαζε πιά
 νὰ φωνάζῃ τὸν Ἀρτό καὶ ὁ Κλυζίου ἐλεγε τέτοια
 ἐποχὴ σὲ ζοχικό του. Ἦρθε μιὰ παρασκευὴ ὁ Χα-
 ρικουρτης, εἰκοσι δὴ τοῦ Σταχτοῦ. Πιάσανε τίς κου-
 βέντες σὲ ἐργαστήριον του. Ξέγνωσαν μιλοῦσε ὁ
 Ἀντρέας. Μὲ τοὺς γιатρούς — γιатρὸς καὶ ὁ Χαρι-
 κουρτης — πρέπει πάντα κάτι νὰ βρῇς νὰ τοὺς ξη-
 γήσῃς, ῥωτοῦνε ἢ δὲ ῥωτοῦνε. Ἐξάφνα θυμῆθηκε ὁ
 Ἀντρέας κάποιο περιστατικὸν πού τὸ εἶχε σάν ξεχα-
 σμένο, ἂν καὶ ἀκολούθησε τίς τρεῖς τοῦ Τρυγητῆ, δη-
 λαδὴ ἐδῶ κ' ἐνάμιση μῆνα κοντὰ, ὅχι πού δὲ λυ-
 πῆθηκε τότες, λυπῆθηκε πολὺ, μὰ δὲν τὸ βλεπε γιὰ
 σπουδαῖο, δὲν τὸ βλεπε τουλάχιστον γιὰ πικνύνον.
 Τίς τρεῖς τοῦ Τρυγητῆ, μέρη πέμνη, φέρανε σὲ Χα-
 μονοκόρφι τὸν κ. Μαλαμέ, γιὰτὶ ἔλεγε ὁ Κατινούλα
 πῶς θὰ τῆς βγῇκε πάλι κανένα χταπόδι καὶ τῆς
 πονοῦσε ἀπαραλλήλτα ἢ φούσκα ὅπως τῆς πόνεσε
 καὶ τὸ χειμῶνα σὲ Παρίσι, ὅταν τῆς τὸ ψαλίδισε
 μὲ τὸ ἐργαλεῖο τοῦ δ. κ. Ἀρτός. Νόμιζε ὁ Ἀντρέας
 πῶς τὸ ἴδιο θὰ τῆς τὸ ψαλίδισῃ ἀμέσως ὁ κ. Μα-

λαμέ. Ἐφάξε ὁ συνειδητὸς ὁ ἄνθρωπος, χταπόδι δὲν
 ἀντάμωσε οὔτε ἔχνης. Θέλησε ὅμως νὰ ζητάσῃ μὲ
 τὰ σωστά τοῦ τὴν ἀξέφωστημένη τὴν οὐρήθρα καὶ εἶ-
 δε κατὶ πού βεβαιο πῶς δὲν τὸ πρόσεχε· τὸ κατω-
 διαφραγμα, τὰ κατιανὰ πλάγια τῆς οὐρήθρας δὲ
 χιανε πρὸς τὸ ζωστόμι τῆς ἓνα πέρασμα ὡς τὸν κόλ-
 πο, μιὰν ἀρκετούτσικη τρύπα· γιὰ τοῦτο δὲν μπο-
 ροῦσε νὰ κρατήσῃ τὸ νερὸ. Σ' ἀφ' οὗτο πρόσεξε ὁ Ἀν-
 τρέας, ἐπειδὴ ἀμέσως κατάλαβε γιὰ τοὺς λόγους
 φυσιολογικοὺς ἔπασκε ἀπὸ ἀκράτεια. Ἀσπρόμυθε δὲ
 μὴς ὁ καημένος ὁ καθηγητὴς τοὺς στίχους τοῦ με-
 γάλου του ποιητῆ, πού ἡ τρυφερόκορδη καρδιά του
 ἔτρεμε σάν τὴ λύρα καὶ ἀντηχοῦσε προφητικὰ ὡς καὶ
 τὰ μελλούμενα τῆς ἀθροπότητος τὰ πάθια, ὅταν
 ἔλεγε σὲ Φιλοχίτην

χρὴ δ' ἐκτὸς ὄντα πημάτων τὰ δειν' ὄρᾳν.
 χῶταν τίς εὐ ζῇ, τινικαῦτα τὸν βίον
 σκοπεῖν μάλιστα, μὴ διασθαρὲς λαθῇ.

Τίποτα! Ἦσυχος ὁ Ἀντρέας. Μὰ μήπως τάχα
 κ' οἱ γιатροί, μήπως ὁ Ἀρτός, μήπως ὁ Γκαρνιέ-
 ρης δώσανε ποτὲ τοὺς σημασίαν στὴ φούσκα; Πάντα
 ἢ κουθέντα τοὺς γιὰ τὸ νεφρὸν. Ὁ Γκαρνιέρης μᾶ-
 λιστα συβούλεψε καὶ φουσκοτόμημα, ξαιτίας τοῦ νε-
 φριοῦ, νὰ γειάνῃ πιδ σίγουρα, νάναπαφτῇ σύγκαιρα

κ' ἡ φούσκα πού ἔτσι πιά δὲ θὰ λειτουργοῦσε. Νὰ
 πού ἔγινε τὸ χειρουργεῖν μοναχὸν του, γιὰ τὸ καλὸ
 καὶ τοῦ νεφριοῦ καὶ τῆς φούσκας. Μοναχὸν του. Δη-
 λαδὴ, ἐκεῖ σκούντοφτε λιγάκι ὁ Ἀντρέας. Τὸ συλ-
 λογιστήκανε τότες μὲ τὸν κ. Μαλαμέ. Ἰσως νᾶ-
 φταιγε κανένα γιатρικό, κανένα ὀξὴ πού νὰ τὴν ἔ-
 καψε τότες μὲ τὰ πανωτὰ πλυσίματα καὶ τίς διαφο-
 ρὲς σταλαξίες. Ἰσως νᾶφταιγε κ' ἡ σόντα. Ἰσως
 πάλι νᾶγινε καὶ φυσικά. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, τί πα-
 ραγυρεύουμε; Γλύτωσε τὸ νεφρὸν, γλύτωσε τὸ κορί-
 τσι. Τὸ σημαντικόν, τὸ σπουδαῖον, τὸ σωτήριον, ἀφ' οὗ
 εἶταν. Καὶ φτάνει μᾶς. Μπορεῖς καὶ ἀνασαινεῖς.
 Ἀνασαινεῖς μὲ κάποιο καημὸν στὴν ψυχὴ, ἀφοῦ βλέ-
 πεις τὸν ἄνθρωπο σακατεμένο, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι
 ζωντανός, ἀκόμη καὶ ἂν τοῦ ἀσφάλισε τὸ σακατεμα-
 τὴν ὑγείαν. Τί θὰ πῇ ὅμως; Ἐνα ἐφτύχημα μεγά-
 λο, καποτες τὸ πλερώνεις καὶ μ' ἓνα δυστύχημα.
 Ὁ Ἀντρέας, πού λησμονοῦσε τρεῖς στίχους τοῦ Φι-
 λοχίτην, πιθανὸν νὰ θυμῆταν ἀνῆθελά του τὴ Νέ-
 μεση τὴν ἀρχαία, πού ταχτικά ὅλα τὰ μοιράζει.
 Πιθανόν, πιθανόν νὰ τὸν παρασέρνε κ' ἡ θεία ἐκεῖνη
 πλάνη πού παρασέρνε τὸν ἴδιο τὸν ποιητὴ σὲ Φι-
 λοχίτην τὸν ἴδιο, γιὰτὶ ὅσο βαριά, ὅσο δεινὰ πλη-
 γωμένος καὶ ἂν εἶταν, ὅσο ἀγίατρεπτος, θέλησε ὁ

σκουν, ότι ένα έθνος που μιλεί μιὰ γλώσσα, για ν' αποκτήσῃ γλωσσικό δεσμό, χρειάζεται μιὰ ἄλλη γλώσσα, που δὲν τὴ μιλεί.

Λοιπὸν, σύμφωνα με αὐτὴν τὴν ἀρχή, τὰ ξενόφωνα Ἑλληνόπαιδα τῆς Μακεδονίας τὴν καθαρεύουσα πρέπει νὰ σπουδάζουν στὸ σχολεῖο, που δὲν τὴ μιλεί ὁ δάσκαλος, για νὰ μάθουν νὰ μὴν τὴ μιλοῦν, κ' ἔτσι θ' ἀποκτήσουν τὴ συνείδηση τῆς ἐθνότητός τους, γιατί, ἂν μεταχειριστοῦν ὡς ὄργανο τῆς διδασκαλίας τὴ δημοτικὴ, τότε θὰ μάθουν τὴ γλώσσα που μιλοῦν καὶ οἱ ἑλληνόφωνοι ἀδελφοὶ τους, δηλαδὴ τὴ γλώσσα που μιλοῦν, με κάτ' ἑξῆς ἐδῶ κ' ἐκεῖ διαφορετικές, ὅλοι οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐπομένως τότε ἡ γλωσσικὴ ἐνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲ θὰ κατορθωθῇ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ λογικὴ που κυριαρχεῖ σήμερα, αὐτὴ ἔχει τὰ σκεπτρά, καὶ, ἂν τοιμήσετε νὰ τὴ χτυπήσετε, τὸ λιγώτερο που ἔχετε νὰ πᾶτε εἶναι νὰ σὰς πάρῃ κατὰ μέρος ἕνας φίλος σας, εἰλικρινὴς βέβαια καὶ ἐντίμος ἄνθρωπος, καὶ νὰ σὰς συμβουλέψῃ, καὶ για, τὸ καλὸ τὸ δικό σας καὶ για τὸ καλὸ τοῦ ἔθνους, νὰ καθήσετε φρόνιμα.

Υπάρχει ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη λογικὴ, πὺ ἀπλὴ καὶ πὺ κρουσταλλένια, που λέει, ὅτι, ἂν τὴν καθαρύουσα δὲν τὴ μαθαίνει νὰ τὴ μιλή τὸ παιδί ἐκεῖνο που οἱ γονεῖς του μιλοῦν μιὰ γλώσσα ἀνακατωμένη καὶ με καθαρύουσα, πολὺ λιγώτερο θὰ τὴ μάθῃ τὸ παιδί που στὸ σπίτι του μιλεῖ βουλγάρικα, τούρκικα ἢ βλάχικα. Καὶ τῆς ἀπλῆς αὐτῆς λογικῆς τὸ συμπέρασμα, ἀπλὸ κι αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ θλιβερό στὴν ἀπλότητά του, εἶναι ὅτι τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος, στὸν ἀγῶνα τῆς ὑπεροχῆς ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων του, ἔχει ἕνα ἀνυπολόγιστο μειονέκτημα, τὴν ψευτικὴ γλώσσα τοῦ σχολείου, καὶ ὅτι χρειάζεται ὅλη ἡ θυσιαστικὴ του ἐνωτικὴ δύναμις για νὰ στέκεται ἀκόμη μπροστὰ τοὺς ἑλλόγους καὶ με ὅλη του τὴν ἐπιβολή, χωρὶς ὅμως καὶ ν' ἀποδείχνῃ αὐτὸ, ὅτι δὲ θὰ εἴτανε ἀσυγκρίτως εὐκολώτερος ὁ ἀγῶνας αὐτός, ἂν εἶχε τὰ πόδια του ἐλεύθερα ἀπ' τὰ πέδιλα τοῦ προγονισμοῦ.

ΕΛΙΣΑΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ

NEA BIBLIA

ΤΟΥ ΙΔΑ : «Μαρτύρων καὶ Ἡρώων αἷμα.»

Δρ. 2.

ΤΗΣ κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : «Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ σαλονιοῦ καὶ οἱ δύο θάνατοι» Δρ. 3· Πουλιούνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

Σοφοκλὴς νὰ γιατρίψῃ τὸν ἥρωα τὸν ἔρμω, τὸ θέλησε ἢ τὸ στοχάστηκε με τὴ λογικὴ τῆς καρδιάς που νοιώθει στὴν ποίησή του, που νοιώθει καὶ στὰ σπλάχνα τὰ ἑλληνικά, ἐπειδὴ συχνὰ ὁ Ἕλληνας μοιάζει σὰ νὰ γυρίσῃ τρόπο νὰ μποῦνε τὰ πράγματα σὲ τάξη, νὰ μὴ γίνῃ τὸ κακὸ, τὸ ἄδικο τὸ κακὸ, νὰ βρεθῇ κανένα μέσο τοῦ καλοῦ. Ποιὸς ξέρει ἂν ἀπὸ τέτοια ὁρμή δὲ βαπτᾷ καὶ ὁ θεὸς τῆς μηχανῆς, «ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς θεός»; Ποιὸς ξέρει ἂν καὶ ὁ Ἀντρέας, που ζοῦσε βουτηγμένος στὸν ἰδεόκοσμον τὸν κλασσικό, δὲν ἔβαλε τότε τίποτις παρόμοιο με τὸ νοῦ του, δὲν ἔβλεπε καμὴν μηχανή, δὲν ἔλεγε με τὸ περίεργον θάβρος που μέσα τῆς κρύφτει κάποια τύφλα μας ἀγαθὴ, πὺς θὰ σιζῇ καὶ τοῦτο, ἀμα βοηθήσῃ καὶ ὁ καιρὸς;

Ὁ φίλος του ὅμως ὁ Χαρικούρτης τοῦ ζήτησε πολὺ πὺ θετικά, ὅταν τᾶμαθε, πὺς δὲ σφεύρει νὰ φήσῃ τὴν ἀβώστη κατὰ πὺς εἶναι, πὺς τὰ μικρόδια τὰ διαβυλεμένα, φτάνει πέρασμα νὰ νταμώσουν καὶ περνοῦνε ἀμέσως, πὺς ἐφοκὰ μπορεῖ ἕνας χειρουργὸς νὰ συρράψῃ διάφραγμα ξεσκισμένο, καὶ νὰ φροντίσῃ δίχως πολλὰ χασμέρια. Ὁ Ἀντρέας τᾶκουσε καὶ δυσχερῆσθηκε νομίζω περισσότερο παρὰ που ἀνυσόχησε. Νὰ, λείει, καὶ τὰ Παρίσια! Μόλις πὰ-

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Τὰ νάτα σου ἀρματώθηκαν καὶ ζώστηκες τὸ θάρος...
Ἀστροπελέκι μέσα σου ὁ πόθος σου ὁ κρυφός
Κι ἂ σ' ἔγυρε, παλλήκαρε, στὸ πανηγύρι ὁ Χάρος,
Τώρα ἡ ζωὴ σου εἶν' ὄνειρο. Μὰ ὁ θάνατός σου φῶς.

Γύρω σου χασκογέλασαν μολέματα καὶ σκύλοι,
Χίλια μαχαίρια σάμπηξαν, ὡ γιγαντὰ μου, οἱ νάνοι...
Κ' ἡ μνήμη σου μὰς γένηκε τριαντάφυλλο τοῦ Ἀπρίλη
Καὶ τῆς πνοῆς σου ὁ στεναγμός μὰς γένηκε λιβάνι...

Στὸν τόπον που μαρτύρησες δὲ σ' ἔκλαψε δικός
Μὰ ἡ γῆ ἡ Μακεδονικὴ σὲ δέχτηκε σὰ μάννα,
Κι ἂ δὲ σηκώθῃ σίφουνας γιὰ τοὺς ὀχτροὺς κακὸς
Κάποιο ἀγέρακι φύσηξεν ὅπου τὴν Ἀλαμάνο.

(Ἱ. Ἀκρόπολη 15 τοῦ Θεριστή σελ. 1).

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΧΟΥΧΟΥΛΟ ΓΙΩΡΓΑΣ ΚΑΙ ΧΟΥΧΟΥΒΑ Ι Α

Στὸν Ἀλ. Πάλλη

Τὶ κακότυχος ὁ ἄρχικος ὁ Γιώργος...! Τὶ τοῦ-
γραφαν οἱ μοῖρες του...! Ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μάν-
νας του ὀρφάνεψε...! Οἱ μοῖρες του τὸν κακόκριναν:
— Ἡλιοῦ πρόσωπο καὶ ξάστερη μέρξ δὲ θὰ ἴδῃ! Τὸ
ψωμί καὶ τὸ νερό, γαλαξίδι θὰ γένουνται στὰ σωτι-
κά του...!

Τὶ ἀρίζικος! Σὰ νὰ στέρεψε τὴ θάλασσα με τὰ
ποτάμια, νὰ γκρέμισε τὰ βουνὰ, νὰ κάμῃ κάψαλα
τοὺς λόγους, διαλύθηκαν τὰ λόγια τους, καὶ ἔστρε-
ξαν ἕνα ἕνα...!

Γεννήθη μέσα σὲ τρεῖς ἀδερφεῖς στὴν ὀρφάνεια,
στὴ λύπη, καὶ στὴ φτώχεια.

Ἡ Λουλούδα, που χήρεψε στὸ πρῶτο ξάμνη,
δόξασε τὴν Παναγιὰ που τῆς ἔδωκε ἀποκούμπι καὶ
τῆς λιγότεψε τίς λύπες με τὴ χαρὰ ποῦστειλε στὸ
φτωχικὸ της. Τὸ βάφτησε καὶ τοῦδωκε τὸνομα τοῦ
καλοῦ της. Πολλὲς φορές, κοντὰ τὸ δειλινὸ, ἔβγαине
με τὸ παιδί της στὴν ἀγκαλιά, ἐκεῖ στὴ ράχη τοῦ
χωριῦ, καθονταν σὲνα ριζιμὸ λιθάρι, ἔβλεπε κατὰ
τὸ βασίλειμα τοῦ ἡλιοῦ καὶ μοιρολογούσε:

— Γιώργο μου, γένε σύννεφο, ἕνα κομμάτι ἀντάρα,
καὶ ἔλα με τὸν ἀνεμο καὶ ἔλα με τὸν ἀγέρα
για νάβῃς τὸ ἵτεράκι σου, πὺς χλίνεται, πὺς κλαίει,
με τὸ παιδί σου στὴ μιδοῖα πᾶει τὰ δέματά σου...

Κάθε μέρα γονάτιζε στὸ κονοστάσι, καὶ κάθε
γιορτὴ ἔφευγε στάγια καὶ παρακαλοῦσε τὴν Πανα-

γιὰ, τοὺς Ἁγίους, νὰ τῆς χαρίσουν τὸ παιδί, νὰ
τοῦ δίνουν ζωὴ καὶ φῶτιση. Ξενόφρωνε καὶ ξενόγενε-
θε για νὰ δίνῃ στὸ παιδί της ψωμί. Δὲν ξαναπαν-
τρέφτη για νὰ μὴν τὸ ρίξῃ σὲ χέρια μητροῦ.

Ὁ Γιώργος, ἄρχισε νὰ προπατῇ καὶ νὰ μιλάῃ.
Ἡ Λουλούδα, ἐννοιωθε χαρὰ γι' αὐτὸ, καὶ καὶ λυ-
πη ἀντάμα, γιατί δὲ ζοῦσε ὁ καλὸς της νὰ τὸ χα-
ρῇ, νὰ τὸ καμαρώσῃ...

Ὁ Γιώργος ἄρχισε νὰ νοιώθῃ καὶ νὰ ρωτᾷ τὴ
μάννα του για πολλὰ. Γιατὶ φορεῖ μαῦρο μαντύλι,
γιατὶ πηγαίνει στὰ μνήματα καὶ κλαίει, γιατί δὲν
πᾶν καὶ αὐτοὶ σὲ γάμους, σὲ χοροὺς, γιατί κλειόνται
μέσα με τὰ λυχνάκια, καὶ ἄλλα πολλὰ. Καὶ ἡ μάννα
ἀπαντοῦσε στὸ παιδί με χίλια δυὸ ψέμματα. Ἀκουε
τᾶλλα παιδιὰ νὰ φωνάζουν: πατέρα, καὶ ζήλεβε. Ἡ-
θελε καὶ αὐτὸς νὰ φωνάξῃ, καὶ δὲν ἔβλεπε τέτοιονε στὸ
φτωχικὸ τους.

Μιὰ μέρα, που στὸ Γιάννο καὶ στὸ Λαμπρο,
τοὺς φίλους του, ἐκεῖ πῶπαζαν στὴν αὐλὴ τοὺς σπι-
τάκια καὶ τοὺς φούρνους, ὁ πατέρας τους τὰ σίμω-
σε, καὶ ἀφού τοὺς χαϊδεψε, τοὺς ἔδωκε κάτ' ἑκατοστά-
τα, ἐκεῖνος ζήλεψε, ἄρχισε τὰ μικρὰ λιθαράκια, καὶ
ἔτρεξε στὴ μάννα του, που ὕφαινε στὸν ἀργαλιό, καὶ
τὴ ρώτησε μένα παράπονο:

— Μάννα, δὲν ἔχω γὰ πατέρα σὰν τὸ Γιάννο
καὶ τὸ Λαμπρο τῆς θεῖα Μήτρανας;

Ἐκεῖνη, παρὰ τὴν τὴ σκέπτα καὶ τὸ χτένι τὰρ-
γαλιού καὶ παίρνει τὸ παιδί της στὴν ἀγκαλιά, τὸ
σφίγγει, τὸ φιλεῖ, τὸ βρέχει με δάκρυα, καὶ με κομ-
πιασμένη μιλιὰ, τοῦ εἶπε:

— Ἐχεῖς, παιδάκι μου, μὰ δὲν εἶναι δῶ, κά-
που πάει!...

— Ποῦ, μάννα;

— Στὴ χώρα, παιδάκι μου.

— Τὶ νὰ κάμῃ;

— Νὰ σοῦ φέρῃ ζαχαράτα καὶ ἄλλα πράγματα...

— Πότε θ' ἔρθῃ;

— Τὴ Λαμπρή, παιδάκι μου.

— Μὲ τὰ πόδια, μάννα;

— Ὁχι... μὲνα ἄλογο κόκκινο.

— Θάβρωσῃ...;

— Ὁχι, ἔρχεται στὴ στράτα.

— Ὅ, πᾶμε νὰ τὸν καρτερούμε, μάννα;

— Ναι, παιδάκι μου...

— Ὅ χουμε καὶ ἐμεῖς κόκκινα αὐγά καὶ ἀρνὶ τὴ
Λαμπρή;

— Ναι, παιδάκι μου, καὶ...

τησε καὶ σοῦ ἔρχονται τὰ κακὰ μαντάτα. Τὶ δὲν
πάνε καὶ σφίγγονται οἱ γιατροί, νὰ σοῦ χαλάσουν
τὸ κέφι καὶ νὰ σοῦ κόψουν τὸν ἀέρα; Ὅ, τοῦ τὴ
βασανίσουνε πάλι τὴν καμμένη του τὴν Κατινούλα,
για νὰ καταλάβουνε τί ἔχει, ἐνῶ ἔχει που λίγο λίγο
καλητερέβει. Τᾶλλα, τὰ μικρὰ της τὰ ντέρτια,
δὲν μπαίνουνε σὲ λογαριασμό. Κούραση ταξιδίου καὶ
κλιμάτου ἀλλαγὴ. Δὲν ἴδρωνε ἀφτί του. Ὡστόσο,
καὶ ἀπὸ τὴν ἀβριανὴ ἀκρόμην, ἔγραψε τοῦ Χαρικούρ-
τη, κάτ' ἑξῆς, ἔγραψε τὴν ἴδια μέρα, εἴκοσι
τρεῖς τοῦ Σταθροῦ, καὶ τοῦ κ. Ῥομπέρτη, που τοῦ
τὸν εἶχε ὁ φίλος του συστημένο. Μὰ στὸ Παρίσι,
ὅπου εἶναι τρακόσες χιλιάδες γιατροί, δύσκολο νὰ
βάλῃς ἕνα γιατρό στὸ χέρι. Δὲν μπορεῖς νὰ πάρῃς
τὸν τυχερό σου πληροφορεῖσαι καὶ τότες ἴσια ἴσια
σοῦ ξεγλιστρᾷ, σὰ νὰ τὸ κἀνὴν πίτηδες, ὁ ἕνας που
θέλει. Ἀπὸ τίς εἴκοσι τρεῖς ὡς τίς εἴκοσι ἑφτά,
οὔτε λεζούλα ὁ κ. Ῥομπέρτης. Ξαναγράφει τίς εἴ-
κοσι ἑφτά, που πολὺ παράξενα πόνεσε τᾶντερο τῆς
Κατινούλας καὶ φεβήθηκε ὁ Ἀντρέας μήπως εὐ-
σκώσε ἄξαφνα τὸ νεφρὸ, ὅπως ἔτυχε τάχα τὸν πε-
ρασμένο χειμῶνα μιὰ φορὰ, καὶ ζουλοῦσε τὰ ὄργα-
να τὰ παραπλήσια. Δὲν ἀπάντησε ὁ κ. Ῥομπέρτης.
Βγάζει τελέγραφο τίς εἴκοσι ὀχτώ. Οὔτε φωνὴ οὔ-

τε ἀκρόαση. Στέλνει τὸ δούλο του. Τὶ ἔτρεξε; Ὁ
Ῥομπέρτης εἶπε κάπου στίς ἐπαρχίες καὶ κανεῖς
δὲν ἀνοίξε τὰ γράμματα τοῦ Ἀντρέα. Τέλος τοῦ ἀ-
ποκρίθηκε πὺς θὰ γυρίσῃ μόνο στίς πέντε τοῦ Ἀν
Δημήτρη. Μὰ ὁ πόνος ἐκεῖνος ξανάρχισε: τίς εἴκο-
σι ἑννιά, πόνεσε καμποσο καὶ ἡ φούσκα, τὴν ἐννοίω-
θε μέσα της σὰ σταυρωμένη: τίς τριάντα, πάλι ὁ
ἴδιος πόνος καὶ 38· τὴν πρώτη τοῦ Ἀν Δημήτρη,
καλὰ καλὰ τὴ δέρετρη ὅμως, ζάλη ἄμα ἔσκυψε
καὶ ἀποσταμένη ὅλη της, ἀπὸ τὴν κορφή στὰ νύχια.
Θυμήθηκε τότες ὁ Ἀντρέας πὺς γινώριζε σ' ἕνα νο-
σοκομεῖο, μακριὰ μακριὰ, ἕνα ἰσωτερικὸ προχωρη-
μένο καὶ ποῦ τοῦ εἶχε μεγάλη μπιστοσύνη. Ἀφοῦ
τὴν πλάγιασε, τὴ νύχτα, για νὰ μὴν καταλαβῇ καὶ
πᾶ πὺς σκοτώνεται ὁ Κύριος, πᾶ γλήγορα γλήγο-
ρα ὁ Ἀντρέας νὰ μὴν τοῦλαχιστο τὴ δέφτυση τοῦ
ἰσωτερικοῦ. Ἰσως καὶ νὰ τοῦ συντύχῃ ἀνέθηκε. κα-
τέθηκε σκαλὲς ἀνοίξε σφάλιξε πόρτες: γύρισε, ξε-
γύρισε διαδρόμους. Ἀξιώθηκε πὺς νὰ βρῇ σὲ μιὰ κά-
μαρα παράμερη καὶ σκοτεινὴ ἕναν ἄλλο ἰσωτερικὸ,
που εἰδηση δὲν εἶχε για τὸ φίλο του, ἐπειδὴ ἔλειπε
καὶ ἀφτός ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες! Τὶ νὰ γίνῃ; Πομονή.
Κουβαλήθηκε στίσι, καὶ ἡσύχασε, ἡ Κατινούλα
κοιμότανε βαθιά: μπορεῖ καὶ νὰ σφεύρῃ νὰ μὴν ἔ-